

- Γ. Φουφόπουλος, Η έννοια του μερίσματος και η φορολόγησή του

Γεώργιος Φουφόπουλος

ΔΝ, Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω

Η παρούσα μελέτη εστιάζει στην ανάλυση της έννοιας του μερίσματος ως αντικειμένου του φόρου εισοδήματος προβάλλοντας ότι η φορολογική αντίληψη του όρου αυτού συνδυάζει μια εννοιοκρατική ερμηνεία η οποία εμπνέεται αποκλειστικά από το εμπορικό δίκαιο, με μια εμπειρική αντίληψη ότι ως μέρισμα φορολογείται κάθε εισόδημα που ο νομοθέτης κρίνει ότι πρέπει να φορολογείται ως τέτοιο και με βάση αυτό το συμπέρασμα επιχειρείται να αναλυθεί ποια εισοδήματα που σχετίζονται με την ανώνυμη εταιρεία υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 36 του Ν 4172/2013, κατά την έννοια του μερίσματος.

Περιεχόμενα

1. Έννοια του μερίσματος
2. Προσωρινό μέρισμα ή προμέρισμα
3. Ενδοομιλικά μερίσματα
4. Αποθεματικά, διανομή - κεφαλαιοποίηση
5. Εξαγοράσιμες μετοχές
6. Προνομιούχες μετοχές
7. Διανομή μερίσματος με τη μορφή μετοχών
8. Επικαρπία μετοχής
9. Μετοχές σε συλλογικό λογαριασμό
10. Συνιδιοκτησία μετοχών
1. Έννοια του μερίσματος

Μέρισμα, κατά τις αντιλήψεις του εμπορικού δικαίου, είναι η διανομή κέρδους από μια ανώνυμη εταιρεία στους μετόχους της με απόφαση γενικής συνέλευσής της, ή γενικότερα για να συμπεριληφθούν και εταιρείες άλλων κρατών, του οργάνου που προβλέπεται από το νόμο ή το καταστατικό της 1. Από τον ορισμό αυτό προκύπτουν τρία εννοιολογικά στοιχεία:

- α. ένα οικονομικό στοιχείο: η διανομή κερδών
- β. ένα προσωπικό στοιχείο: η διανομή από ανώνυμη εταιρεία σε μετόχους, δηλαδή μετοχική

σχέση, η οποία συνεπάγεται επενδυτικό κίνδυνο και

γ. ένα διαδικαστικό - θεσμικό στοιχείο: ότι η διανομή πρέπει να πραγματοποιείται με απόφαση καταστατικού οργάνου, ενώ ειδικότερα στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες κυρίως της ηπειρωτικής Ευρώπης, με απόφαση γενικής συνέλευσης.

Βέβαια, ο νομοθέτης του Ν 4172/2013 κλείνει τον ορισμό του στο άρθρο 36 με τη φράση «και κάθε άλλο συναφές διανεμόμενο ποσό» 2, ώστε να περιλάβει κάθε εισόδημα που δεν έχει κατονομασθεί. Από τους όρους «συναφές» και «διανεμόμενο» συνάγεται ότι το «άλλο εισόδημα» πρέπει να έχει τα παραπάνω χαρακτηριστικά, να είναι δηλαδή συναφές με τα ονοματιζόμενα, άρα να συνδέεται με δικαιώματα συμμετοχής σε εταιρικά κέρδη, αφενός, τα οποία αποφασίζεται να διανεμηθούν, αφετέρου.

Με βάση τα ανωτέρω προκύπτει ότι η φορολογική αντίληψη του μερίσματος συνδυάζει μια εννοιοκρατική ερμηνεία του όρου μέρισμα, η οποία εμπνέεται αποκλειστικά από το εμπορικό δίκαιο, με μια εμπειρική αντίληψη ότι ως μέρισμα φορολογείται κάθε εισόδημα που ο νομοθέτης κρίνει ότι πρέπει να φορολογείται ως τέτοιο. Ο φορολογικός νομοθέτης σιωπηρά αρχικά και ρητά μετά το Ν 4172/2013 διαμόρφωσε μια αντίληψη για το μέρισμα, κατά την οποία η έννοια αυτού του όρου έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά: πρόκειται για εισόδημα το οποίο συνδέει τον δικαιούχο με την εταιρεία με έννομη σχέση που αποτυπώνεται σε τίτλο παραστατικό δικαιώματος, όπως μετοχή ή ιδρυτικός τίτλος, το εισόδημα προέρχεται από κέρδη της εταιρείας τα οποία πρέπει να έχουν διανεμηθεί, να έχει ληφθεί δηλαδή απόφαση για διανομή, και αυτή να έχει υλοποιηθεί, ενώ δεν αντιστοιχεί σε ειδική αντιπαροχή του μετόχου.

Η εννοιοκρατική προσέγγιση δεν αλλοιώνεται από την εμπειρική, όπως επιβεβαιώνεται και από τον ορισμό του μερίσματος σύμφωνα με το άρθρο 36 Ν 4172/2013, διότι, όσο και αν ο φορολογικός νομοθέτης επιθέτει την ετικέτα «μέρισμα» σε διάφορα εισοδήματα, δε μεταβάλλει δογματικά την έννοια του μερίσματος, αφού θεωρεί ως μέρισμα την ωφέλεια που διανέμεται στους μετόχους από την εταιρεία, κατά τους όρους του εταιρικού δικαίου, ως συνέπεια της συμμετοχής στο εταιρικό κεφάλαιο και άρα στον επενδυτικό κίνδυνο και χωρίς ειδικό αντάλλαγμα, ενώ η διανομή διενεργείται από τα κέρδη της. Μάλιστα θα μπορούσε να διατυπωθεί βάσιμα η άποψη ότι με τον Ν 4172/2013 (ΚΦΕ) προκρίνεται οριστικά μια φορολογική εννοιοκρατική αντίληψη για το μέρισμα, η οποία δεν απέχει από την αντίληψη του εμπορικού δικαίου και αφήνεται στον εφαρμοστή να εξειδικεύσει την αντίληψη αυτή εντάσσοντας στο γενικό ορισμό τις κατ' ιδίαν μορφές εισοδημάτων, εφόσον έχουν τα χαρακτηριστικά που αναφέρονται σε αυτόν, ώστε να εξαχθούν οι έννομες συνέπειες της συγκεκριμένης υπαγωγής.

Ο νομοθέτης του Ν 4172/2013 ορθώς, καταρχήν, από συστηματική άποψη, ενέταξε τα μερίσματα στο κεφάλαιο εισοδημάτων από εκμετάλλευση κεφαλαίου. Πραγματικά, το μέρισμα αποτελεί το προϊόν του κεφαλαίου που εισφέρει ο μέτοχος στην εταιρεία. Η ένταξη, ωστόσο, αυτή βασικά προσφέρει μόνο μια συστηματική «τακτοποίηση», καθώς επιφυλάσσεται διαφορετική φορολογική μεταχείριση στα επιμέρους εισοδήματα από κεφάλαιο (royalties, τόκοι, εισόδημα από ακίνητα). Η ενιαία, όμως, παρουσίασή τους παρέχει την ευχέρεια, ακριβώς από τη

διαφορετική μεταχείριση σε επίπεδο συντελεστών, άμεσης σύγκρισης και εξαγωγής συμπερασμάτων για τη συμφωνία των επιλογών του νομοθέτη με τις συνταγματικές διατάξεις και αρχές.

Στη συνέχεια, ο ορισμός του μερίσματος, διατηρώντας τη σύνδεση με την εμπορικόλογική αντίληψη στο πλαίσιο της ενότητας του δικαίου και της συστηματικής ερμηνείας, στην οποία έγινε αναφορά στο πρώτο μέρος και την οποία ακολουθεί ο δικαστής, τουλάχιστον πριν τη θέσπιση του άρθρου 36 Ν 4172/2013, ορθά και με ακρίβεια προσδιορίζει το μέρισμα, τονίζοντας τα κύρια προσδιοριστικά στοιχεία, της σύνδεσης με εταιρικό δικαίωμα, με κέρδη της εταιρείας και με το γεγονός της διανομής. Η ακρίβεια εξασφαλίζει, με δεδομένη και την αρχή της στενής ερμηνείας των φορολογικών διατάξεων, την ορθή υπαγωγή στην ορισθείσα έννοια ενόψει της ευνοϊκής φορολόγησης ενός εισοδήματος για το οποίο προβλέπεται χαμηλός συντελεστής και εξάντληση, κατά κανόνα, της φορολογικής υποχρέωσης.

Έχοντας ως βάση τον προαναφερθέντα ορισμό του άρθρου 36 παρ. 2 Ν 4172/2013 και έχοντας κρίνει ότι αυτός ο ορισμός είναι ακριβής και ορθός από άποψη συστηματική και ασφάλειας δικαίου, με δεδομένη την αντίληψη του εμπορικού δικαίου, θα επιχειρηθεί να αναλυθεί ποια εισοδήματα που σχετίζονται με την ανώνυμη εταιρεία υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 36 εννοιοκρατικά, τι φορολογείται δηλαδή ως μέρισμα κυριολεκτικά, ενώ πρέπει να επισημανθεί ότι υπάρχουν εισοδήματα που προκύπτουν από συμμετοχή σε Α.Ε., τα οποία αν και δεν αποτελούν κατά κυριολεξία μέρισμα έχουν την ίδια φορολογική μεταχείριση με αυτό.

Το μέρισμα, όπως έχει αναλυθεί, αποτελεί προϊόν διανομής από τα κέρδη της εταιρείας. Αυτά τα κέρδη ενδέχεται να προέρχονται από την τελευταία χρήση, αλλά είναι πιθανό να έχουν συσσωρευθεί κέρδη μη διανεμηθέντα προηγούμενων χρήσεων 3. Από άποψη φορολογικής μεταχείρισης δεν υπάρχει καμία διαφορά, και φορολογούνται ως μέρισμα και οι δύο κατηγορίες, αρκεί να τηρηθούν οι κανόνες της έγκυρης λήψης απόφασης για τη διανομή μερίσματος. Σχετικά με το ζήτημα αυτό, με την απόφαση του ΣτΕ 3703/2012 κρίθηκε ότι η γενική συνέλευση έχει το δικαίωμα να αποφασίζει τη διανομή των κερδών της προηγούμενης χρήσης τα οποία περιλαμβάνονται στον πίνακα διάθεσης αποτελεσμάτων και δεν εμποδίζεται να διανείμει κέρδη προηγούμενης χρήσης, και στην περίπτωση εκείνη κατά την οποία τα κέρδη της κλειόμενης χρήσης είναι επαρκή προς διανομή. Έτσι, δέχεται και η ΠΟΛ 1044/2011. Περαιτέρω, και με το καθεστώς του ΝΔ 3843/1958 (φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων, πριν τον Ν 2238/1994), σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 10, 11 και 15 παρ. 3 του νομοθετήματος αυτού, τα κέρδη της προηγούμενης χρήσης τα οποία διανέμονται κατά την κρινόμενη χρήση, δεν αφαιρούνται από τα κέρδη της τελευταίας αυτής χρήσης, όμως στην περίπτωση αυτή, ο φόρος Δ' πηγής (από εμπορικές επιχειρήσεις) που καταβλήθηκε από το νομικό πρόσωπο κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος για τα κέρδη αυτά, αφαιρείται από τον οφειλόμενο (παρακρατούμενο) φόρο Γ' πηγής (από κινητές αξίες) και, εφόσον προκύπτει διαφορά φόρου, υπάρχει αξίωση επιστροφής του σχετικού ποσού.

Προκαταβολικά θα ήθελα να επισημάνω ότι η λογική που καταγράφεται ανωτέρω αλλά και οι

θέσεις που υποστηρίζονται στο κεφάλαιο αυτό και ειδικότερα στην αμέσως επόμενη ενότητα, θεωρώ ότι σε μεγάλο βαθμό διατυπώνονται και στην πρόσφατη ΠΟΛ 1042/15 του Υπουργείου Οικονομικών.

2. Προσωρινό μέρισμα ή προμέρισμα

Το άρθρο 46 ΚΝ 2190/20 προβλέπει τη δυνατότητα διανομής προσωρινού μερίσματος (προμερίσματος), δηλαδή καταβολή ποσού όποια χρονική στιγμή πριν το τέλος της χρήσης, με απόφαση του ΔΣ και εφόσον τα διανεμόμενα ποσά δεν υπερβαίνουν το ήμισυ των καθαρών κερδών που προκύπτουν από τη λογιστική κατάσταση για την εταιρική περιουσία που υποβάλλεται για το σκοπό αυτό στο Υπουργείο Εμπορίου (εφεξής στην υπηρεσία του ΓΕΜΗ). Η πρόβλεψη αυτή δικαιολογείται από την ανάγκη να διανεμηθούν κέρδη χωρίς τη μεγάλη καθυστέρηση της έγκρισης των οικονομικών καταστάσεων, η οποία ενδέχεται να πραγματοποιηθεί ακόμη και μετά από έξι μήνες από το τέλος της χρήσης. Αν στο τέλος της χρήσης δεν προκύψουν κέρδη τουλάχιστον ίσα προς τα διανεμηθέντα προσωρινά μερίσματα, θα πρέπει όλο το προσωρινό μέρισμα ή μέρος του να επιστραφεί στην εταιρεία, κατά τις διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού 4.

Οι φορολογικοί νόμοι, ήδη από το ΝΔ 3323/1955 (Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων), εξομοιώνουν φορολογικά το προσωρινό μέρισμα με το μέρισμα και, παρόλο που ο Ν 4172/2013 δεν αναφέρεται πλέον *expressis verbis* σε αυτό, θεωρούμε ότι εντάσσεται στον ορισμό που το άρθρο 36 του νόμου αυτού έχει διατυπώσει 5. Συναφώς νομολογία του ΣΤΕ (4213/2011, πρβλ. 4083-6/1997, 2413/1996) έχει κρίνει ότι το ποσό των προμερισμάτων που διανέμεται στους μετόχους ανώνυμης εταιρείας δεν αποτελεί «αμοιβή», κατά την έννοια των διατάξεων του τότε ισχύοντος ΚΒΣ και, συνεπώς, για την είσπραξή του ο δικαιούχος δεν υποχρεούται να εκδώσει την προβλεπόμενη από τη συγκεκριμένη διάταξη απόδειξη παροχής υπηρεσιών.

Από τα παραπάνω δεδομένα του εμπορικού και του φορολογικού δικαίου προκύπτουν τα ακόλουθα για τους σκοπούς της φορολογίας. Η καταβολή προσωρινού μερίσματος βασίζεται σε δικαίωμα με διαλυτική αίρεση. Εάν επαληθευτούν οι προβλέψεις και προκύψουν στο τέλος της χρήσης κέρδη, τότε η καταβολή οριστικοποιείται και ο μέτοχος φορολογείται για το μέρισμα που τελικά εισπράχθηκε. Εάν όχι, υπέχει υποχρέωση επιστροφής των προμερισμάτων, ως αχρεωστήτως καταβληθέντων, και άρα δεν αποκτά φορολογητέο εισόδημα. Πρακτικά το ζήτημα εξελίσσεται ως εξής: Εντός της χρήσης ο μέτοχος εισπράττει προσωρινό μέρισμα, παράδειγμα το έτος 2012. Κατά το οικείο οικονομικό έτος, δηλαδή στο παράδειγμά μας, το 2013, δεν έχει οριστικά γεννηθείσα αξίωση, αλλά αναμένει την έγκριση των οικονομικών καταστάσεων από τη γενική συνέλευση, η οποία γίνεται, κατά κανόνα, τέλος Μαΐου έως τέλος Ιουνίου. Συνεπώς, κρίσιμο χρονικό σημείο για την δημιουργία της φορολογικής υποχρέωσης του μετόχου είναι η έγκριση αυτή, και δεν ενδιαφέρει η καταβολή, όπως άλλωστε διατυπώνεται στις Εγκ. ΥπΟικ Ε. 1058/Πολ. 13/31.1.1978, Πολ. 1042/1993, Πολ. 1180/2008, Πολ. 1129/11, Πολ. 1134/2013 ΝΣΚ ΟΛ Γνωμ. 950/1977 6.

Ανάλογη λύση ισχύει και στη Γαλλία 7. Κρίσιμος χρόνος, δηλαδή, για τη γέννηση της υποχρέωσης καταβολής φόρου για το αρχικά προσωρινό και ήδη οριστικό μέρισμα είναι το έτος της έγκρισης, όπως για το κανονικό μέρισμα και όχι ο χρόνος καταβολής του.

Αν η Γ.Σ. δεν εγκρίνει την καταβολή και ο μέτοχος δεν επιστρέψει το ποσό ή η Γ.Σ. δεν συγκληθεί ή η τυχόν συγκληθείσα δεν αποφασίσει για το ζήτημα και το προσωρινό μέρισμα διατηρήσει τον αβέβαιο χαρακτήρα του, θεωρούμε ότι το ποσό που καταβλήθηκε ως προσωρινό μέρισμα και παραμένει στα χέρια του μετόχου μέχρι τη μεταγενέστερη έγκριση ή τη λύση της εταιρείας, χωρίς να έχει μετατραπεί σε οριστικό μέρισμα αφού θα λείπει η απαραίτητη προϋπόθεση της έγκρισης της Γ.Σ., θα πρέπει να αντιμετωπισθεί φορολογικά ως δάνειο 8, διότι θα πρόκειται για μια χρηματική διευκόλυνση προς το μέτοχο, με τις σχετικές συνέπειες καταβολής χαρτοσήμου και φόρου εισοδήματος στους με τεκμαρτό τρόπο υπολογισθέντες τόκους του δανείου. Σε περίπτωση που μεταγενέστερη Γ.Σ. εγκρίνει την καταβολή του προσωρινού μερίσματος, καθώς τα κέρδη της οικείας χρήσης το δικαιολογούν, και πάλι θα πρέπει να θεωρηθεί ότι έχει ιδρυθεί έννομη σχέση δανείου μέχρι την έγκριση της Γ.Σ., αλλά το ποσό θα φορολογηθεί ως μέρισμα κατά το έτος που η Γ.Σ. ενέκρινε την καταβολή του 9.

3. Ενδοομιλικά μερίσματα

Το ελληνικό φορολογικό σύστημα δεν είχε θεσπίσει κυριολεκτικά ένα πλαίσιο φορολόγησης ομίλων με την έννοια και το εύρος που το συναντά κανείς σε άλλες χώρες, όπως οι ΗΠΑ, η Γαλλία ή η Γερμανία 10, όπου προβλέπεται η δυνατότητα ενοποίησης των κερδών και ζημιών των μελών του ομίλου, χωρίς φορολόγηση των μερισμάτων που διανέμονται μεταξύ τους. Αυτό που ισχύει στην Ελλάδα αφορά στη δυνατότητα μη φορολόγησης των μερισμάτων μητρικής εταιρείας από θυγατρική της είτε με τη μέθοδο της έκπτωσης του φόρου (credit method) ή της απαλλαγής (exemption method).

Με το Ν 4172/2013 (ΚΦΕ) και το άρθρο 48, καθορίζονται οι όροι απαλλαγής των ενδοομιλικών μερισμάτων 11. Από τις διατάξεις αυτές, αλλά και εκείνες του άρθρου 63 που θεσπίζουν απαλλαγή από την παρακράτηση φόρου σε μερίσματα (και συναφείς πληρωμές), υπό τις προϋποθέσεις της Οδηγίας 2011/96/ΕΕ 12, προκύπτει ότι πλέον τα μερίσματα που καταβάλλονται από θυγατρική σε μητρική εταιρεία, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του νόμου, απαλλάσσονται από τον φόρο (exemption method) και όχι ότι απλώς εκπίπτει ο φόρος που είχε επιβαρυνθεί η μητρική κατά την είσπραξη των μερισμάτων της θυγατρικής. Κατά συνέπεια, η ωφέλεια για τη μητρική εταιρεία ανακύπτει αμέσως κατά την καταβολή του μερίσματος. Βέβαια, και το νέο σύστημα του Ν 4172/2013 δεν περιέχει πρόβλεψη για ενοποίηση εσόδων και συνυπολογισμό των ζημιών των μελών του ομίλου, ώστε να μην είναι δυνατό να εκληφθεί ως ένα ολοκληρωμένο σύστημα φορολόγησης ομίλων. Επαναλαμβάνουμε, ωστόσο, αυτό που σημειώθηκε παραπάνω, ότι, εάν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 48, το μέρισμα φορολογείται κάθε φορά που η συμμετέχουσα στη διανέμουσα εταιρεία δεν πληροί τους όρους του άρθρου 48, ώστε για τις περιπτώσεις αυτές το σύστημα να είναι δυσμενέστερο απ' αυτό που ίσχυε πριν, με τον Ν 2238/1994.

Πάντως, είναι σαφές ότι με τις διατάξεις που αναφέρθηκαν πιο πριν δεν αλλοιώνεται εννοιολογικά ο όρος μέρισμα, αφού τα ενδοομιλικά μερίσματα αντιμετωπίζονται, βέβαια, ως μερίσματα από το νόμο και απλώς θεσπίζεται ευνοϊκή μεταχείριση στο πλαίσιο των αρχών της ουδετερότητας του φόρου στην επιχειρηματική επιλογή με την άρση της οικονομικής διπλής φορολογίας.

4. Αποθεματικά, διανομή - κεφαλαιοποίηση

α. Έννοια - ρυθμιστικό πεδίο

Αναφορικά με τη φύση των αποθεματικών, αυτά νοούνται, με στενή έννοια, ως τμήμα των καθαρών κερδών τα οποία δε διανέμονται στους μετόχους ως μέρισμα, αλλά διατηρούνται στην εταιρεία 13, λογιζόμενα ως ίδια κεφάλαια και εμφανίζονται στο παθητικό της εταιρείας, ενώ, με ευρύτερη αντίληψη, περιλαμβάνουν και την επαύξηση της αξίας περιουσίας της εταιρείας, όπως το αποθεματικό από την υποχρεωτική αναπροσαρμογή αξίας ακινήτων 14. Τα αποθεματικά διακρίνονται σε υποχρεωτικά ή προαιρετικά, ειδικού σκοπού ή ελεύθερα, εμφανή και αφανή. Η λίστα των αποθεματικών είναι μεγάλη, με κυριότερες περιπτώσεις, το τακτικό αποθεματικό του άρθρου 44 Ν 2190/20, τα αφορολόγητα αποθεματικά για διενέργεια επενδύσεων, το αποθεματικό ιδίων μετοχών, το αποθεματικό υπέρ το άρτιο. Τα αποθεματικά είναι δυνατό να διατεθούν υποχρεωτικά για το σκοπό για τον οποίο προβλέφθηκαν ή να κεφαλαιοποιηθούν ή διανεμηθούν 15.

β. Φορολογία

β.α. Γενικά.

Όσον αφορά στη φορολογία των αποθεματικών, πρέπει να διακρίνουμε τέσσερα χρονικά σημεία:

- τον σχηματισμό,
- την χρησιμοποίηση,
- την διανομή και
- την κεφαλαιοποίηση.

Κατά το σχηματισμό δεν ανακύπτει γεγονός φορολόγησης, αφού τα ποσά που τοποθετούνται στο αποθεματικό προκύπτουν από φορολογημένα κέρδη της εταιρείας ή από ποσά που δεν έχουν φορολογηθεί και ο νόμος προβλέπει τον σχηματισμό αφορολόγητου αποθεματικού για αναπτυξιακούς λόγους 16. Εξάλλου, δε συντρέχει διανομή τους ή κεφαλαιοποίηση και διανομή νέων μετοχών, ώστε να ανακύψει φοροδοτική ικανότητα σε τρίτο πρόσωπο πέρα από την εταιρεία.

Στη συνέχεια, σε περίπτωση αδράνειας των αποθεματικών δεν τίθεται ζήτημα φορολόγησής τους. Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι με το άρθρο 8 του Ν 2579/1998 επιβλήθηκε φόρος 40% στα αφορολόγητα αποθεματικά των εταιρειών. Η ρύθμιση, όμως, αυτή κρίθηκε αντισυνταγματική με το σκεπτικό ότι είναι αναδρομική φορολογία και αντιβαίνει έτσι στο άρθρο 78 του Συντάγματος 17. Παρ' όλα αυτά, με το Ν 4172/2013, άρθρο 72 παρ. 12 και 13 προβλέφθηκε

πάλι φορολόγηση αφορολόγητων αποθεματικών, που σχηματίστηκαν κατά τις διατάξεις του Ν 2238/1994 (από εκποίηση μετοχών, αμοιβαίων κεφαλαίων, παραγώγων, αποζημιώσεων απαλλοτρίωσης κ.ά.) με συντελεστή 15% για το 2013 και 19% για το 2014 και εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης της εταιρείας και των μετόχων, σε περίπτωση όμως διανομής ή κεφαλαιοποίησής τους που συνιστούν γεγονότα φορολόγησης. Εκτός αν συμψηφιστούν με ζημιές. Η διάταξη γεννά προβληματισμό για την περίπτωση που η εταιρεία δεν προβεί σε διανομή ή κεφαλαιοποίηση, οπότε σύμφωνα με την Πολ. 1143/14 θα υποχρεωθεί να καταβάλει φόρο επί των εταιρικών κερδών 26%. Η περίπτωση είναι, κατά τη γνώμη μου, ίδια με εκείνη του άρθρου 8 του Ν 2579/1998 που κρίθηκε αντισυνταγματική.

Ομοίως, δεν τίθεται θέμα φορολόγησης σε περίπτωση χρησιμοποίησης των αποθεματικών από την εταιρεία για το σκοπό για τον οποίο προβλέφθηκαν. Η εκπλήρωση του σκοπού ή προορισμού του αποθεματικού είναι κρίσιμη, και κατά τη νομολογία, για την αναγνώριση της απαλλαγής 18, ενώ παράλληλα απαιτείται η χωριστή εμφάνιση στον ισολογισμό 19. Αν, όμως, μεταβληθεί η χρήση ενός αφορολόγητου αποθεματικού και μεταφερθεί ποσό από αφορολόγητο αποθεματικό σε τακτικό, με δεδομένο ότι το τακτικό αποθεματικό συνιστά κέρδος υποκείμενο σε φορολογία 20, τότε επιβάλλεται ο φόρος που ισχύει για τα εισοδήματα νομικών προσώπων 21. Κατά την ίδια έννοια φόρος επιβάλλεται σε περίπτωση που διατεθεί τακτικό αποθεματικό για την κάλυψη ζημίας, διότι, όπως έχει κριθεί 22, η πράξη αυτή ισοδυναμεί με διανομή κέρδους. Για το λόγο αυτό προτείνεται από τη λογιστική θεωρία 23 η μεταφορά της ζημίας στα επόμενα οικονομικά έτη, ώστε να συμψηφισθεί με κέρδη, λύση που βέβαια προϋποθέτει ότι θα υπάρξουν κέρδη.

Αντίθετα, η διανομή και η κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών συνιστούν γεγονότα που γεννούν δικαίωμα του Δημοσίου για φορολόγηση. Ο φορολογικός νόμος επιφυλάσσει, καταρχήν, κοινή μεταχείριση στα δύο αυτά γεγονότα, με ορισμένες εξαιρέσεις που θα αναφερθούν πιο κάτω. Παραπέρα πρέπει να διακριθούν η διανομή ή κεφαλαιοποίηση φορολογημένων αποθεματικών, από τη μια, και αφορολόγητων, από την άλλη.

β.β. Φορολογηθέντα αποθεματικά

Κατά τις διατάξεις του άρθρου 25 παρ. 1 Ν 2238/94: «Το εισόδημα που προέρχεται από αποθεματικά ανωνύμων εταιρειών, τα οποία διανέμονται ή κεφαλαιοποιούνται με οποιονδήποτε τρόπο και σε οποιονδήποτε χρόνο, ανεξάρτητα αν η διανομή τους γίνεται σε χρήμα ή σε ακίνητα ή σε κινητά ή σε άλλες αξίες, λογίζεται ως εισόδημα από κινητές αξίες». Η διάταξη αυτή, σε συνδυασμό με το άρθρο 54, με την οποία ρυθμίζεται γενικά η διανομή κερδών τρέχουσας ή παλαιότερων χρήσεων, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η διανομή αποθεματικών που δημιουργήθηκαν από φορολογηθέντα κέρδη της εταιρείας, όπως το τακτικό αποθεματικό του άρθρου 44 **ΚΝ 2190/1920** (/journals/7/volumes/294/issues/1362/lemmas/4404714), κατά το μέρος που υπερβαίνει το ελάχιστο όριο που προβλέπει η διάταξη και το οποίο απαγορεύεται να διανεμηθεί, ή άλλα οικειοθελή αποθεματικά, φορολογείται, όπως το μέρισμα, με παρακράτηση φόρου 10% και εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης για τα φυσικά πρόσωπα κατ' άρθρο 64

N 4172/2013, με δεδομένο ότι τα αποθεματικά αυτά έχουν σχηματισθεί από κέρδη που δεν έχουν διανεμηθεί, όπως άλλωστε έχει διευκρινίσει η Φορολογική Διοίκηση και δεχθεί η νομολογία 24.

Σημειώνεται ότι οι διατάξεις του Ν 2238/1994 έπαψαν να ισχύουν από 1/1/2014, οπότε τέθηκε σε εφαρμογή ο νέος ΚΦΕ (N 4172/2013).

Η διανομή αποθεματικών αντιμετωπίζεται και σε άλλες χώρες, όπως στις ΗΠΑ και στη Γαλλία, ως διανομή κερδών και έχει την ίδια μεταχείριση με τα μερίσματα 25. Αντίθετα, η δημιουργία αποθεματικού δεν επιφέρει φορολογικές συνέπειες για το μέτοχο, επειδή δεν υφίσταται διανομή και, εξάλλου, θα προκύψει φορολόγηση κατά την τυχόν μεταβίβαση των μετοχών του, η αξία των οποίων θα ενσωματώνει την αξία των αποθεματικών 26. Στη Γαλλία, ωστόσο, η κεφαλαιοποίηση αποθεματικών και η δωρεάν διανομή μετοχών σχετικά, δε γεννούν υποχρέωση καταβολής φόρου για το μέτοχο, επειδή θεωρείται ότι δεν οδηγεί σε πλουτισμό του μετόχου και άρα σε αύξηση της φοροδοτικής του ικανότητας και ότι φόρος θα ανακύψει αργότερα με την υπεραξία από τη μελλοντική μεταβίβαση των μετοχών 27. Κατά παραπλήσιο τρόπο στις ΗΠΑ η κεφαλαιοποίηση αποθεματικών και η διανομή νέων δωρεάν μετοχών δε φορολογείται (άρθρο 305 I.R.C.), εκτός εάν ο μέτοχος διαθέτει δικαίωμα επιλογής καταβολής του μερίσματος σε χρήμα ή σε μετοχές, ή εάν μεταβάλλεται η μετοχική σύνθεση, οπότε επιβάλλεται ο φόρος που προβλέπεται για τα μερίσματα (άρθρο 301 I.R.C.) 28.

β.γ. Αφορολόγητα αποθεματικά

Ο νομοθέτης, στο πλαίσιο της ανάγκης για ανάπτυξη των επιχειρήσεων με διενέργεια παραγωγικών επενδύσεων και την εξυγίανσή τους, θεσπίζει κατά καιρούς μέτρα διευκολυντικά τέτοιων επενδυτικών αποφάσεων, ενώ μία από τις χρησιμοποιούμενες μεθόδους προς αυτή την κατεύθυνση είναι η χορήγηση απαλλαγής από τη φορολογία των νομικών προσώπων, των ποσών που τοποθετούνται σε αποθεματικά για να χρησιμοποιηθούν σε μελλοντικές παραγωγικές επενδύσεις ή για αντιμετώπιση οικονομικών δυσχερειών 29. Τέτοια αποθεματικά είναι αυτά που προβλέπονται στο ΝΔ 4002/59, Ν 4171/61, ΑΝ 147/67, ΝΔ 1078/72, άρθρο 1 ΝΔ 331/74, Ν 289/76, 849/78, άρθρο 26 παρ. 2 Ν 2065/92, άρθρο 13 παρ. 3 Ν 1473/84, άρθρο 22 Ν 1828/88, άρθρο 101 παρ. 3 Ν 1892/90 άρθρο 8 παρ. 1 εδ. στ Ν 2579/98, Ν 2601/98, άρθρο 3 Ν 3220/04, άρθρο 9 παρ. 4 Ν 3296/04, άρθρο 1 Ν 3299/04. Τα αφορολόγητα αποθεματικά κατά το χρόνο διανομής ή κεφαλαιοποίησής τους φορολογούνται στο επίπεδο της εταιρείας. Με το Ν 4172/2013 η διανομή φορολογηθέντων κερδών, τα οποία είχαν τοποθετηθεί σε αποθεματικά, εντάσσεται ρητά στην έννοια του φορολογούμενου μερίσματος σύμφωνα με το άρθρο 36 παρ. 1 του νόμου αυτού και συνεπώς φορολογείται στο επίπεδο του μετόχου, όπως η διανομή μερίσματος. Με τη φορολογική μεταχείριση της διανομής πρέπει να εξομοιωθεί η κεφαλαιοποίηση και η διανομή νέων μετοχών, καθώς με τον ορισμό του άρθρου 36 του Ν 4172/13 τίθενται ως προϋποθέσεις χαρακτηρισμού μιας καταβολής ως μερίσματος η ύπαρξη διανεμόμενων κερδών, χωρίς να γίνεται λόγος για χρηματική μόνο φύση της καταβολής.

Όσον αφορά τα αφορολόγητα αποθεματικά που σχηματίστηκαν κατά τις διατάξεις του Ν 2238/1994, η διάταξη του άρθρου 72 παρ. 12 Ν 4172/2013 προβλέπει ότι τα αποθεματικά αυτά,

όπως εμφανίστηκαν στον τελευταίο ισολογισμό που έκλεισαν πριν από την 1.1.2014, φορολογούνται κατά τη διανομή ή κεφαλαιοποίησή τους αυτοτελώς με 15% και εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης για την εταιρεία και τους μετόχους. Από την 1η Ιανουαρίου 2014 και εξής, τα μη διανεμηθέντα ή κεφαλαιοποιηθέντα αποθεματικά του προηγούμενου εδαφίου συμψηφίζονται υποχρεωτικά στο τέλος κάθε φορολογικού έτους με ζημιές από οποιαδήποτε αιτία που προέκυψαν κατά τα τελευταία πέντε (5) έτη μέχρι εξάντλησής τους, εκτός αν διανεμηθούν ή κεφαλαιοποιηθούν, οπότε υπόκεινται σε αυτοτελή φορολόγηση με συντελεστή 19% και εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης. Η διάταξη εισάγει μια ευμενέστερη ρύθμιση σε σχέση με το προϊσχύσαν καθεστώς του Ν 2238/1994, το οποίο, πάντως, δεν συνάδει με την γενική πολιτική της κατάργησης εξαιρέσεων και απαλλαγών. Ουσιαστικά, δηλαδή, παρακάμπτεται ο φόρος στο νομικό πρόσωπο και διατηρείται ο φόρος 15% στα διανεμόμενα ποσά, ο οποίος από 1.1.2014 και μετά αυξάνεται σε 19%. Ζήτημα, ωστόσο, γεννιέται από την υποχρεωτική φορολόγηση των αποθεματικών αυτών μετά την 31.12.14 με το συντελεστή των εταιρικών κερδών 26% και εφόσον τα αποθεματικά δεν έχουν διανεμηθεί ή κεφαλαιοποιηθεί, ώστε να επιβληθεί η προαναφερθείσα ευνοϊκή φορολογία ή δεν έχουν συμψηφισθεί με ζημιές και ιδίως για τα αποθεματικά που σχηματίστηκαν προ της 1.1.2012, για τα οποία η τυχόν υποχρεωτική φορολόγησή τους 30, πιθανόν με τον κοινό συντελεστή για τα νομικά πρόσωπα, θα προσκρούσει στην απαγόρευση αναδρομικής φορολόγησης και τη νομολογία των αποφάσεων ΣτΕ 1912/09 Ολ και 1467/10 31.

Ειδικά για την κεφαλαιοποίηση αφορολόγητων αποθεματικών, σε κάθε περίπτωση εξαιρούνται, σε εφαρμογή του κανόνα *lex specialis derogat lex generalis*, και δεν υποβάλλονται σε φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων, σύμφωνα με το άρθρο 101 παρ. 8 Ν 1892/90, τα κεφαλαιοποιούμενα αποθεματικά που προέκυψαν από απόσχιση κλάδου ή από συγχώνευση εταιρειών στις οποίες συμμετέχει η κεφαλαιοποιούσα εταιρεία, είτε από την αύξηση της αξίας των συμμετοχών της εταιρείας ή από διανομή μετοχών με βάση τις διατάξεις του άρθρου 1 του ΑΝ 148/1967, του Ν 542/1977, του Ν 1249/1982 και του Ν 1839/1989 μετά από κεφαλαιοποίηση της υπεραξίας που προέκυψε από την αναπροσαρμογή παγίων περιουσιακών στοιχείων θυγατρικής εταιρείας ή άλλης εταιρείας στην οποία συμμετέχει. Ομοίως απαλλάσσονται από το φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων τα ειδικά αφορολόγητα αποθεματικά επενδύσεων, αφού ρητά ορίζεται, από τις διατάξεις του νόμου που τα προέβλεψαν (άρθρο 22 παρ. 4 Ν 1828/89), η κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών αυτών, αφού παρέλθει η τριετία από τον σχηματισμό τους 32. Σ' αυτήν την περίπτωση θεσπίζεται διαφοροποίηση της φορολογικής μεταχείρισης σε περίπτωση κεφαλαιοποίησης σε σχέση με τη διανομή, καθώς, αναφορικά με την πρόβλεψη του άρθρου 101 παρ. 8 Ν 1892/90, δεν πρόκειται κυριολεκτικά για κέρδη, ενώ σχετικά με τις διατάξεις του άρθρου 22 παρ. 4 Ν 1828/89 ο νομοθέτης διατύπωσε τη βούληση να παράσχει κίνητρο ενίσχυσης της κεφαλαιακής επάρκειας των εταιρειών, εφόσον το αφορολόγητο αποθεματικό χρησιμοποιήθηκε σε παραγωγικές επενδύσεις στο διάστημα των τριών (3) ετών από το χρόνο σχηματισμού του, εφόσον εξυπηρέτησε, δηλαδή, τον σκοπό για τον οποίο προβλέφθηκε η απαλλαγή κατά το σχηματισμό του.

Η ίδια λογική της ειδικότητας της νομοθετικής πρόβλεψης, την οποία επικαλείται και η φορολογική διοίκηση 33, ισχύει και για την απαλλαγή από την παρακράτηση φόρου 10% στους μετόχους κατά την κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών των άρθρων 13 Ν 1473/84, 101 Ν 1892/90, 22 Ν 1828/89, 2 Ν 3220/04, άρθρο 23 Ν 2065/92, Ν 2579/98 και 3513/06 34.

Από τα παραπάνω θα μπορούσε να συναχθούν ως γενικοί κανόνες, όσον αφορά την φορολογία στο επίπεδο του μετόχου, στον οποίο περιέρχονται τα διανεμόμενα ή κεφαλαιοποιούμενα αποθεματικά, ότι ο μέτοχος βασικά φορολογείται, σαν να εισέπραττε μέρισμα, εκτός εάν με διατάξεις νόμου καθιερώνεται ένα ειδικό καθεστώς φορολογίας των αποθεματικών κατά τη διανομή ή κεφαλαιοποίησή τους.

5. Εξαγοράσιμες μετοχές

Οι εξαγοράσιμες μετοχές (redeemable shares, actions rachitables) αποτελούν κατηγορία μετοχών, κοινών ή προνομιούχων, που είναι δυνατό να εκδοθούν, αν το προβλέπει το καταστατικό, όπως ορίστηκε με το άρθρο 17β Ν 2190/1920, που θεσπίστηκε με το άρθρο 24 Ν 3604/2007. Πρόκειται για μετοχές που εκδίδονται με τη δυνατότητα να εξαγοραστούν από την εταιρεία σε μεταγενέστερο χρόνο είτε προκαθορισμένο είτε οριζόμενο από την εταιρεία (call option) ή το μέτοχο (put option) 35. Η εξαγορά γίνεται στο πλαίσιο συμφώνου προαίρεσης, με δήλωση της εταιρείας ή του μετόχου, μονομερή και απευθυντέα, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο καταστατικό, και είναι έγκυρη μόνο με τη σύγχρονη απόδοση στο μέτοχο της εισφοράς και την τήρηση των προϋποθέσεων που θεσπίζει το ως άνω άρθρο 17β. Η διάταξη αυτή προβλέπει ότι είναι δυνατή η καταβολή πρόσθετου ποσού στους μετόχους, το οποίο μπορεί να καταβληθεί μόνο από ποσά που είναι επιτρεπτό να διανεμηθούν, σύμφωνα με το άρθρο 44α ή από αποθεματικό του οποίου η διανομή είναι νομικά δυνατή 36.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι ο κάτοχος των εξαγοράσιμων μετοχών δεν είναι παρά μέτοχος και μέχρι την άσκηση του δικαιώματος εξαγοράς απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα που ενσωματώνονται στις μετοχές, με εξαίρεση το δικαίωμα ψήφου, εφόσον πρόκειται για προνομιούχες μετοχές δίχως δικαίωμα ψήφου 37, άρα και το δικαίωμα σε είσπραξη μερίσματος. Αυτό, άλλωστε, είναι και το κίνητρο για την απόκτηση εξαγοράσιμων μετοχών, μαζί με το ενδεχόμενο καταβολής κατά την εξαγορά πρόσθετου ποσού. Κατά συνέπεια, η είσπραξη μερίσματος υπάγεται στη φορολογία μερισμάτων για το κάτοχο των εξαγοράσιμων μετοχών. Πάνω σ' αυτό είναι, κατά τη γνώμη μου, προφανές ότι δεν ανακύπτει οποιαδήποτε ερμηνευτική δυσχέρεια, αφού πρόκειται για μέτοχο της εταιρείας στον οποίο διανέμεται μέρισμα, κατά την έννοια του άρθρου 36 Ν 4172/2013.

Όσον αφορά στο ζήτημα της καταβολής πρόσθετου ποσού κατά το χρόνο της εξαγοράς, αυτό το ποσό είναι δυνατό να καταβληθεί από τα ποσά που επιτρέπονται προς διανομή σύμφωνα με το άρθρο 44α ή από αποθεματικό, του οποίου επιτρέπεται η διανομή. Δηλαδή, από ποσά που προέρχονται από μη διανεμηθέντα κέρδη 38. Και σ' αυτή την περίπτωση ισχύει η ορθότερη, κατά τη γνώμη μου, άποψη, ότι πρόκειται για υπεραξία, καθώς ανακύπτει από τη μεταβίβαση των μετοχών και της αποξένωσης του μετόχου από το σχετικό περιουσιακό δικαίωμα. Το να

θεωρηθεί μέρισμα μόνο από το λόγο ότι τα ποσά προέρχονται από μη διανεμηθέντα κέρδη, δεν είναι βάσιμο, διότι δε συνιστούν διανομή κερδών χωρίς αντάλλαγμα, όπως είναι το μέρισμα αλλά αντιστοιχεί σε αυτά τα ποσά μια αντιπαροχή, και αυτή είναι οι εξαγοραζόμενες μετοχές.

Ως προς το τι ισχύει σε άλλα κράτη πρέπει να αναφερθεί ότι το Ηνωμένο Βασίλειο 39 και η Γερμανία 40 μεταχειρίζονται τα ποσά που καταβάλλονται στους μετόχους για την εξαγορά μετοχών, υπό το πρίσμα των διατάξεων για τη φορολογία υπεραξίας από μεταβίβαση κινητών αξιών, και μόνο η Γαλλία θεωρεί ότι πρόκειται για μέρισμα στο βαθμό που το ποσό της εξαγοράς αντιστοιχεί σε κέρδη ή αποθεματικά 41, υπάγοντας τα σχετικά ποσά στη φορολογία μερισμάτων. Στις ΗΠΑ ακολουθείται μεικτή πολιτική, και το ποσό που καταβάλλεται ως αντίτιμο για εξαγορά ιδίων μετοχών αντιμετωπίζεται κατά κανόνα ως μέρισμα (§301 του IRC), εκτός εάν δεν αντιστοιχεί σε μη διανεμηθέντα κέρδη, υπερβαίνει ένα εύλογο όριο, ή οδηγεί σε έξοδο του μετόχου από την εταιρεία ή έχει το χαρακτήρα μερικής εκκαθάρισής της 42.

6. Προνομιούχες μετοχές

Εμπνευσμένο από το αμερικανικό δίκαιο για προνομιούχες μετοχές (preferred shares) 43, και έχοντας σημαντικά τροποποιηθεί με το Ν 3604/2007, το άρθρο 3 **ΚΝ 2190/1920** (/journals/7/volumes/294/issues/1362/lemmas/4404714) προβλέπει ότι το καταστατικό μπορεί να ορίζει ότι θεσπίζεται προνόμιο υπέρ ορισμένων μετοχών, που συνίσταται στην απόληψη του διανεμόμενου μερίσματος πριν από τις κοινές μετοχές και στην προνομιακή απόδοση του καταβληθέντος κεφαλαίου από το προϊόν της εκκαθάρισης 44. Μετά την τροποποίηση του **ΚΝ 2190/1920** (/journals/7/volumes/294/issues/1362/lemmas/4404714) από το Ν 3604/2007, καταργήθηκε το *numerus clausus* των προνομίων, και έτσι είναι δυνατό να προβλεφθούν διάφορα προνόμια. Μεταξύ των προνομίων που θεσπίζονται, με τις παρ, 1 και 2 του άρθρου 3 όπως ισχύει, και τα οποία θα μας απασχολήσουν για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης είναι 45:

α. προνόμιο απόληψης μερίσματος μετά τη διανομή του πρώτου, πριν από τις κοινές μετοχές, με το οποίο ο κάτοχος προνομιούχων μετοχών εισπράττει μέρισμα πριν από τους κατόχους κοινών αλλά και σε περίπτωση που μετά τη διανομή του πρώτου μερίσματος δεν υπάρχει επαρκές διαθέσιμο για παραπέρα διανομή

β. προνόμιο καταβολής σωρευτικού μερίσματος από κέρδη ακόμη και για τις χρήσεις που δεν αποφασίσθηκε να καταβληθεί μέρισμα

γ. προνόμιο καταβολής ετήσιου σταθερού μερίσματος στη βάση προσδιορισμού βασισμένου σε παράγοντες, όπως το μετοχικό κεφάλαιο, η ονομαστική αξία της μετοχής, η αξία μιας επένδυσης, ή σε άλλον

δ. μερική συμμετοχή στα κέρδη

ε. συμμετοχή στα κέρδη ορισμένης δραστηριότητας της εταιρείας, ανεξάρτητα από το συνολικό εταιρικό αποτέλεσμα 46

στ. καταβολή τόκου, με λειτουργία εξασφαλιστική για το μέτοχο σε περίπτωση μη καταβολής

πρώτου μερίσματος και ως αντιστάθμισμα της έλλειψης δικαιώματος ψήφου για τις προνομιούχες μετοχές χωρίς ψήφο, για τις οποίες θεσπίζεται.

Από την παραπάνω απαρίθμηση των προνομίων για τους προνομιούχους μετόχους προκύπτει, για τους σκοπούς της φορολογικής ανάλυσης, ότι τα προνόμια που ελεύθερα καθορίζονται, εξασφαλίζουν καταβολές σε αυτούς, ανεξάρτητα από τα κέρδη της εταιρείας, που αποτελεί άλλωστε και το σκοπό της θέσπισης των προνομιούχων μετοχών. Αυτό μπορεί να συμβεί στις περιπτώσεις του σταθερού μερίσματος, του σωρευτικού μερίσματος και των τόκων.

Πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι η εκπλήρωση της παροχής που προβλέπεται από οποιοδήποτε προνόμιο, τελεί, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 3 παρ. 2 προτελευταίο εδάφ. του **KN 2190/1920** ([/journals/7/volumes/294/issues/1362/lemmas/4404714](#)) στους περιορισμούς του άρθρου 44α 47. Η διάταξη, που διαθέτει χαρακτήρα *jus cogens*, θέτει τους εξής όρους: Πρώτο, ότι με κάθε διανομή, άρα και τη διανομή σε εκτέλεση προνομίων προνομιούχων μετοχών, δεν είναι δυνατή η μείωση των ιδίων κεφαλαίων της εταιρείας, δηλαδή μετοχικού κεφαλαίου και μη διανεμόμενων αποθεματικών, και δεύτερο, ότι η διανομή πρέπει να πραγματοποιείται από τα κέρδη της τρέχουσας χρήσης ή των προηγούμενων χρήσεων, όρος που ουσιαστικά διευκρινίζει τον πρώτο. Κατά συνέπεια, και η διανομή που πραγματοποιείται με προνόμιο απορρέει πάντα από κέρδη, όχι από κεφάλαιο ούτε από αποθεματικά που απαγορεύεται η διανομή τους. Ενδεχομένως να μην υπάρχουν κέρδη στην τρέχουσα χρήση, και σε αυτή την περίπτωση αναφέρεται προφανώς ο καθηγητής Αντωνόπουλος και γενικά οι συγγραφείς, λέγοντας ότι είναι δυνατό να προβλεφθεί η απόληψη τόκου, ανεξάρτητα από την ύπαρξη κερδών, ενώ έτσι φαίνεται να αντιμετωπίζει το θέμα η νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων, όπως θα δούμε παρακάτω. Αν συμβαίνει αυτό, το μόνο επιτρεπτό είναι να προβεί η εταιρεία σε διανομή από κέρδη σωρευμένα από προηγούμενες χρήσεις και που δε διανεμήθηκαν. Αυτό προκύπτει και από την ανάλυση του Γ. Σωτηρόπουλου, ο οποίος δέχεται ότι οι καταβολές με τα προνόμια προϋποθέτουν κέρδη 48, ενώ αυτή η θέση φαίνεται να επικρατεί και στη Γαλλία 49.

Αναφορικά με το προνόμιο συμμετοχής στα κέρδη ορισμένης δραστηριότητας («μετοχές κλάδου»), γίνεται δεκτό ότι το μέρισμα που λαμβάνουν οι προνομιούχες μετοχές εξαρτάται ευθέως από τα κέρδη της σχετικής δραστηριότητας. Η κατά προτεραιότητα συμμετοχή στα κέρδη αυτά έχει το νόημα ότι τα διανεμόμενα ποσά διατίθενται προς ικανοποίηση του προνομίου αυτού, προτού καταβληθεί μέρισμα στις κοινές μετοχές 50. Πάντως, η ικανοποίηση και του προνομίου αυτού υπόκειται στον περιορισμό του άρθρου 45 παρ. 2 και 44α, θα πρέπει δηλαδή να έχουν προκύψει καθαρά κέρδη από τη συνολική δραστηριότητα της εταιρείας ή να υφίστανται τέτοια από προηγούμενες χρήσεις, αφού και αυτό το προνόμιο παρέχει δικαίωμα σε μέρισμα, σε μέρος δηλαδή των συνολικών κερδών και δεν έχει το νόημα ότι εξασφαλίζει διανομή κερδών στις προνομιούχες μετοχές από τα κέρδη της συγκεκριμένης δραστηριότητας ανεξάρτητα από το συνολικό αποτέλεσμα της εταιρείας ή την ύπαρξη αδιανέμητων κερδών άλλων χρήσεων 51.

Οι προνομιούχες μετοχές γεννούν διαφορετικά εισοδήματα ανάλογα με τη φύση των προνομίων, τα οποία θα μπορούσαν να θεωρηθούν μέρισμα ή όχι. Όσον αφορά στην περίπτωση διανομής

στους κατόχους μερίσματος από κέρδη τρέχουσας ή προηγούμενης χρήσης, δεν τίθεται κανένα ζήτημα και τα ποσά αυτά φορολογούνται ως μερίσματα και όπως και τα διανεμόμενα στους κατόχους κοινών μετοχών 52.

Το προνόμιο καταβολής τόκου για τις προνομιούχες μετοχές χωρίς δικαίωμα ψήφου, καλύπτεται από την ίδια ρύθμιση του άρθρου 44α, και συνεπώς και αυτή πρέπει να πραγματοποιηθεί, εφόσον υπάρχουν κέρδη τρέχουσας ή προηγούμενης χρήσης. Στην περίπτωση που δεν υπάρχουν τέτοια κέρδη, τότε ή η εταιρεία δεν καταβάλλει τόκους, και είναι ζήτημα εάν αυτό συνιστά παραβίαση της ενοχικής της υποχρέωσης που θεμελιώνεται στο προνόμιο, ή προβαίνει σε δανεισμό για την εκπλήρωση της υποχρέωσης.

Με το καθεστώς του άρθρου 15 παρ. 1 και 2 ΝΔ 3843/1958 και του άρθρου 29 ΝΔ 3323/1955, οι τόκοι προνομιούχων μετοχών εξομοιώνονταν εμπειρικά με μερίσματα, προφανώς με το πρίσμα της ενότητας δικαίου, χωρίς να διακρίνεται εάν προέρχονταν από κέρδη ή όχι. Με την τροποποίηση της διάταξης με το Ν 2214/1994, ενώ για τα μερίσματα θεσπίσθηκε απαλλαγή, για τους τόκους από προνομιούχες μετοχές, όπως και ιδρυτικούς τίτλους, προβλέφθηκε φόρος, με την προϋπόθεση ότι εκπίπτουν από τα έσοδα της εταιρείας. Με τις αποφάσεις ΣτΕ 2558/94, 1814/94 και 1811/94 είχε κριθεί ότι οι κάτοχοι προνομιούχων μετοχών ανώνυμης εταιρείας χωρίς δικαίωμα ψήφου, έχουν δικαίωμα απόληψης ορισμένου ποσού σε περίπτωση ανυπαρξίας ή ανεπάρκειας κερδών σε ορισμένη (ή συγκεκριμένη) χρήση και το παραπάνω ποσό αποτελεί εισόδημα από κινητές αξίες και υπόκειται σε παρακράτηση φόρου 53. Από τα πραγματικά, ωστόσο, περιστατικά της υπόθεσης προέκυπτε ότι η ανυπαρξία ή ανεπάρκεια κερδών παρά την οποία οι κάτοχοι προνομιούχων μετοχών εισέπρατταν μερίσμα, αφορούσε την τρέχουσα χρήση, γι' αυτό άλλωστε και η χρήση των όρων «ορισμένη» ή «συγκεκριμένη» από τις δύο αποφάσεις, και δεν διευκρινιζόταν εάν η καταβολή των τόκων αυτών πραγματοποιήθηκε τελικά από κέρδη προηγούμενων χρήσεων ή από άλλους πόρους, όπως δάνειο.

Στη συνέχεια ο Έλληνας φορολογικός νομοθέτης ακολουθεί διαφορετικές επιλογές σχετικά με τη φορολογική μεταχείριση των εισοδημάτων από τόκους προνομιούχων μετοχών. Με το άρθρο 18 του Ν 3697/2008 ορίσθηκε ότι για τόκους από προνομιούχες μετοχές διενεργείται παρακράτηση φόρου 35%, όταν ο συντελεστής παρακράτησης για τα μερίσματα ορίσθηκε στο 10%. Με το καθεστώς του **Ν 3842/2010** ([/journals/7/volumes/294/issues/1362/lemmas/4704239](#)), αν και τα εισοδήματα από διανεμόμενα εταιρικά κέρδη εντάσσονταν στην κλίμακα φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων και δεν διενεργούνταν παρακράτηση, για τους τόκους από προνομιούχες μετοχές και ιδρυτικούς τίτλους διενεργούνταν παρακράτηση 35%, με την οποία εξαντλείτο η φορολογική υποχρέωση 54. Ζήτημα φορολογικής ισότητας, που να εμποδίζει τη διαφορετική μεταχείριση, δε θα μπορούσε να τεθεί, διότι οι κάτοχοι προνομιούχων μετοχών βρίσκονται σε διαφορετικές συνθήκες λόγω των προνομίων σε σχέση με τους κατόχους κοινών μετοχών 55, και η αρχή της ισότητας εφαρμόζεται, κατά κανόνα, εντός της ίδιας κατηγορίας μετοχών 56. Στο Ν 3943/2011 δεν γίνεται αναφορά στις προνομιούχες μετοχές. Με το άρθρο 6 του Ν 4110/2013, προβλέπεται, για τόκους από προνομιούχες μετοχές, αυξημένη παρακράτηση φόρου με συντελεστή 40% 57.

Ο δικαιολογητικός λόγος αυτής της διαφοροποίησης σχετίζεται με το γεγονός ότι τα εισοδήματα από ιδρυτικούς τίτλους και οι αμοιβές στα μέλη ΔΣ, στην περίπτωση που αναφέρει ο νόμος, δεν προέρχονται από τα κέρδη της εταιρείας και εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης, σύμφωνα με το άρθρο 105 παρ. 6 περ. α', β', γ' Ν 2238/1994, κάτι που δε συμβαίνει με τα κοινά μερίσματα. Άρα, τα δύο βασικά σημεία στα οποία στηρίζεται η απαλλαγή αφορούν στη μη προέλευση των βαρυνόμενων με αυξημένη παρακράτηση ποσών από τα κέρδη της εταιρείας και την συνακόλουθη δυνατότητα έκπτωσης των ποσών αυτών από τα ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης. Όμως, με τα συγκεκριμένα δεδομένα η φύση των ποσών αυτών διαφοροποιείται από την έννοια του μερίσματος, το οποίο προϋποθέτει πάντοτε διανομή από κέρδη της εταιρείας, αλλά και από την έννοια των ιδρυτικών τίτλων, με τους οποίους, σύμφωνα με το άρθρο 15 του Ν 2190/1920, θεμελιώνεται δικαίωμα που προϋποθέτει ύπαρξη κερδών και μάλιστα μετά την διανομή του πρώτου μερίσματος. Πρόκειται, δηλαδή, για κάτι διαφορετικό, για μια υποχρέωση της εταιρείας που γεννιέται πριν τη διανομή κερδών και γι' αυτό εύλογα εκπίπτει και λογικά υφίσταται βαρύτερη παρακράτηση φόρου. Ακριβώς, εξάλλου, λόγω της δυνατότητας έκπτωσης, η καταβολή αυτή διακρίνεται από το μερίσμα, αφού το τελευταίο εξ ορισμού δεν εκπίπτει 58. Είναι προφανές ότι, με το καθεστώς των Ν 3697/2008 και 4110/2013, σε περίπτωση που τα εισοδήματα από ιδρυτικούς τίτλους προέρχονταν από κέρδη και άρα δεν εξέπιπταν από τα ακαθάριστα έσοδα, θα ήταν μερίσματα με την ευρεία έννοια, και θα φορολογούνταν ως τέτοια, δηλαδή με παρακράτηση 10%. Όμως, οι τόκοι προνομιούχων μετοχών δεν είναι δυνατό να προέλθουν από άλλα ποσά πέρα από τα κέρδη, εκτός εάν έχει ληφθεί δάνειο γι' αυτό, αφού γι' αυτούς ισχύουν οι περιορισμοί του άρθρου 44α, που δεν ισχύουν για τους τόκους από ιδρυτικούς τίτλους, σύμφωνα με το άρθρο 15 **KN 2190/1920** ([/journals/7/volumes/294/issues/1362/lemmas/4404714](#)).

Πάντως με το νόμο 4172/2013, που δεν περιέχει διάταξη αντίστοιχη με εκείνη του άρθρου 105 παρ. 6 του Ν 2238/1994, ο τόκος από προνομιούχες μετοχές θεωρείται μερίσμα και έχει την ίδια φορολογική αντιμετώπιση με αυτό, εφόσον πραγματικά προέρχεται από κέρδη και «δεν αποτελεί απαίτηση από οφειλές της εταιρείας», κατά τη διατύπωση του άρθρου 36. Το ερώτημα που τίθεται και παρακάτω για τους ιδρυτικούς τίτλους, δηλαδή, εάν θα πρέπει να αντιμετωπίζεται, με το καθεστώς του νέου ΚΦΕ, το εισόδημα από ιδρυτικούς τίτλους διαφορετικά από τα μερίσματα ανάλογα με το εάν καταβάλλεται από κέρδη ή όχι και εάν εκπίπτει από τα ακαθάριστα έσοδα της εταιρείας, ισχύει και για τους τόκους προνομιούχων μετοχών. Στον Ν 4172/2013 το φορολογητέο εισόδημα προσδιορίζεται, σύμφωνα με το άρθρο 47, με παραπομπή στο άρθρο 21 επ. και ειδικότερα στο άρθρο 22, όπου λόγω του γενικόλογου χαρακτήρα του, δεν γίνεται αναφορά για έκπτωση τόκων προνομιούχων μετοχών που δεν προέρχονται από κέρδη της εταιρείας. Από την άλλη πλευρά, ο Ν 4172/2013 ορίζει ότι φορολογείται ως μερίσμα το εισόδημα από μετοχές, χωρίς διάκριση, όπως και από προνομιούχες μετοχές, αλλά με την προϋπόθεση ότι προέρχεται από κέρδη. Σε περίπτωση που προβλέπεται ότι η καταβολή τόκων στο δικαιούχο προνομιούχων μετοχών θα γίνεται πριν από τη διαμόρφωση και τη διανομή κερδών, ανεξάρτητα απ' αυτά, και εάν δεν υπάρχουν κέρδη, ενδεχομένως από δάνειο, διότι δεν επιτρέπεται άλλη λύση, σύμφωνα

με το άρθρο 44α **KN 2190/1920** (/journals/7/volumes/294/issues/1362/lemmas/4404714), τότε το σχετικό ποσό της καταβολής θα εκπίπτει από τα ακαθάριστα έσοδα της εταιρείας και δε θα περιλαμβάνεται στα κέρδη, αλλά θα αποτελεί ενοχική υποχρέωσή της, στο πλαίσιο του προνομίου σύμφωνα με το άρθρο 3 του **KN 2190/1920** (/journals/7/volumes/294/issues/1362/lemmas/4404714).

Στις ΗΠΑ δεν προβλέπεται η καταβολή τόκων σε κατόχους προνομιούχων μετοχών και μάλιστα ανεξάρτητα από κέρδη, ώστε η καταβολή που γίνεται και σε αυτούς να θεωρείται μέρισμα, ως προερχόμενο από διανεμόμενα κέρδη της τρέχουσας ή παλιότερων χρήσεων 59. Το ίδιο ισχύει στη Γαλλία, όπου προβλέπεται ότι σε περίπτωση που τα υφιστάμενα κέρδη δεν επιτρέπουν την καταβολή των οφειλόμενων από το προνόμιο ποσών, αυτή η υποχρέωση μεταφέρεται σε επόμενες κερδοφόρες χρήσεις και με δεδομένο ότι η καταβολή στους προνομιούχους μετόχους συνδέεται με κέρδη, σε κάθε περίπτωση η σχετική καταβολή αντιμετωπίζεται φορολογικά ως μέρισμα 60.

Συμπερασματικά, η αναγκαία σύνδεση της φορολόγησης ενός καταβαλλόμενου από την εταιρεία ποσού με την ύπαρξη κερδών, ώστε να φορολογηθεί ως μέρισμα, είναι απαραίτητη ώστε να φορολογηθεί το σχετικό ποσό ως μέρισμα. Αν δεν υπάρξει η προϋπόθεση της καταγραφής κερδών και ο μέτοχος εισπράξει, παρά ταύτα, το σχετικό, είναι προφανές ότι δε διατρέχει τον κίνδυνο που διατρέχει αυτός που εισπράττει μέρισμα, και συνεπώς η ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση των μερισμάτων δε βρίσκει έρεισμα σε αυτή την περίπτωση.

Ως προς το ζήτημα, πώς θα φορολογηθεί το εισόδημα αυτό για το δικαιούχο του, με γραμματική αλλά και τελεολογική ερμηνεία του άρθρου 36 Ν 4172/2013, προκύπτει ότι δεν είναι δυνατό να φορολογηθεί ως μέρισμα, εφόσον ο νόμος στον ορισμό του μερίσματος θέτει όρους που δε θα πληρούνται στην εξεταζόμενη υπόθεση. Θεωρούμε ότι στην περίπτωση αυτή το σχετικό εισόδημα θα φορολογηθεί ως τόκος, σύμφωνα με το άρθρο 37 Ν 4172/2013, αφού εμπίπτει στην έννοια των τόκων που ορίζεται στο άρθρο αυτό ως εξής: «ο όρος "τόκοι" σημαίνει το εισόδημα που προκύπτει από απαιτήσεις κάθε είδους» στην οποία εμπίπτει κατά τη διάταξη αυτή και το εισόδημα από τίτλους, όπως είναι οι προνομιούχες μετοχές.

7. Διανομή μερίσματος με τη μορφή μετοχών

Η αξίωση καταβολής μερίσματος αφορά αξίωση παροχής σε χρήμα, κατά κανόνα. Όμως, είναι δυνατή η διανομή κερδών με μορφή μετοχών της διανεμούσας εταιρείας. Αυτό ορίζεται στο ίδιο το άρθρο 45 **KN 2190/1920** (/journals/7/volumes/294/issues/1362/lemmas/4404714), το οποίο ρυθμίζει τα της διανομής κερδών της ΑΕ. Η παρ. 3 του άρθρου αυτού ορίζει ότι με απόφαση της ΓΣ, που λαμβάνεται με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία, και, αφού διανεμηθεί το πρώτο μέρισμα, είναι δυνατό διανεμητέα κέρδη να διατεθούν για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου με έκδοση νέων μετοχών, οι οποίες διανέμονται δωρεάν στους μετόχους αντί πρόσθετου μερίσματος 61. Εννοείται ότι, για να αποφασισθεί κάτι τέτοιο, η εταιρεία θα πρέπει να έχει σχηματίσει τακτικό αποθεματικό σύμφωνα με το άρθρο 44 εδ. 1 **KN 2190/1920** (/journals/7/volumes/294/issues/1362/lemmas/4404714) 62. Πάντως, το καταστατικό μπορεί να περιέχει εξουσιοδότηση στη ΓΣ

να προβαίνει σε κεφαλαιοποίηση κερδών με τη συνήθη πλειοψηφία. Η απόφαση λαμβάνεται από την τακτική ΓΣ κατά την έγκριση των οικονομικών καταστάσεων. Εξάλλου, διατυπώνεται και η άποψη ότι τα προς διανομή κέρδη είναι δυνατό να αυξήσουν το μετοχικό κεφάλαιο όχι με έκδοση νέων μετοχών, αλλά με αύξηση της ονομαστικής αξίας των υφιστάμενων 63. Ο θεσμός της κεφαλαιοποίησης κερδών είναι γνωστός και σε άλλες χώρες (bonus shares, stock dividends), όπου και θεωρείται ότι συνιστά έναν τρόπο καταβολής μερίσματος 64. Η πρακτική αυτή της κεφαλαιοποίησης των κερδών και διανομής νέων μετοχών ακολουθείται από τις εταιρείες, ώστε να διατηρήσουν κεφαλαιακά αποθέματα για χρηματοδότηση επιχειρηματικών σχεδίων, αλλά και να ικανοποιήσουν τους μετόχους, όπως ακολουθείται και σε περίπτωση εταιρειών με υψηλή τιμή διαπραγμάτευσης ανά μετοχή, ώστε να διατηρηθεί η τιμή σε χαμηλότερα και πιο προσιτά για το επενδυτικό κοινό επίπεδα 65.

Το γεγονός ότι τα διανεμόμενα με μορφή νέων μετοχών κέρδη, φορολογούνται ως μερίσματα ήταν κάτι που δεν το όριζε άμεσα ο νομοθέτης, μέχρι τον Ν 4110/2013. Προέκυπτε, ωστόσο, από το συνδυασμό των διατάξεων που διαμορφώθηκαν από το Ν 3697/2008 της παρ. 1 του άρθρου 54 Ν 2238/1994, η οποία αναφερόταν σε διανομή κερδών χωρίς να αποκλείει ρητά τα διανεμόμενα κατόπιν κεφαλαιοποίησης των κερδών και της παρ 6 περ. ζ του ίδιου άρθρου, που όριζε ότι η παρακράτηση του φόρου στα μερίσματα ενεργείται κατά την καταβολή ή την εγγραφή αυτών σε πίστωση των δικαιούχων και σε κάθε περίπτωση όχι αργότερα από ένα μήνα από την έγκριση της ΓΣ. Με δεδομένο ότι τα κεφαλαιοποιούμενα κέρδη, για να μετατραπούν σε κεφάλαιο, πρέπει να διατεθούν, κάτι που γίνεται με εγγραφή στον πίνακα διάθεσης κερδών 66, όπως ακριβώς εγγράφεται και η καταβολή μερίσματος σε χρήμα, προέκυπτε ότι και η διανομή κερδών με τη μορφή μετοχών, θεωρούνταν μέρισμα και φορολογούνταν ως τέτοιο. Με αυτό τον τρόπο η Φορολογική Διοίκηση είχε επιλύσει ερμηνευτικά το θέμα 67.

Τελικά, το ζήτημα διευκρινίσθηκε ρητά με το άρθρο 6 παρ. 2 του Ν 4110/2013, το οποίο τροποποίησε το άρθρο 54 του Ν 2238/1994, το οποίο επέβαλλε φόρο στα κέρδη είτε διανέμονται ως μερίσματα, είτε κεφαλαιοποιούνται και διανέμονται νέες μετοχές. Πρακτικά, πρέπει να επισημάνουμε ότι, όταν η ανώνυμη εταιρεία αποφασίζει τη διανομή μερισμάτων με τη μορφή μετοχών που θα εκδοθούν αντί της καταβολής μετρητών, τα προς διανομή κέρδη θα πρέπει πρώτα να κεφαλαιοποιηθούν. Απ' όσα αναφέρθηκαν πιο πάνω και επειδή ο φόρος στα μερίσματα παρακρατείται από το ποσό που καταβάλλεται στους μετόχους, τους οποίους και βαρύνει, συνάγεται ότι το προς κεφαλαιοποίηση ποσό κερδών θα είναι αυτό που απομένει μετά την αφαίρεση τού προς παρακράτηση φόρου, αφού σε διαφορετική περίπτωση η ανώνυμη εταιρεία είτε θα διένειμε μεγαλύτερο ποσό μερισμάτων στους μετόχους από αυτό που αποφάσισε η γενική συνέλευση είτε θα έπρεπε να επιβαρυνθεί η ίδια με το συγκεκριμένο φόρο, παρά το γεγονός ότι δεν είναι υποκείμενη σε αυτόν 68.

Τα κεφαλαιοποιούμενα κέρδη που διανέμονται με τη μορφή μετοχών πρέπει, με εννοιοκρατική αντίληψη, να θεωρηθούν μέρισμα, καθώς πουθενά στην εμπορική νομοθεσία δεν τίθεται ως προϋπόθεση για το χαρακτηρισμό μιας καταβολής ως μερίσματος η χρηματική φύση της σχετικής εταιρικής ενοχής 69. Με τον ορισμό του άρθρου 36 του Ν 4172/2013 τίθενται ως

προϋποθέσεις χαρακτηρισμού μιας καταβολής ως μερίσματος η ύπαρξη κερδών που διανέμονται από εταιρεία, χωρίς να τίθεται ως όρος του χαρακτηρισμού χρηματική μόνο φύση και μετοχική σχέση. Είναι, συνεπώς, προφανές ότι ο νομοθέτης του Ν 4172/2013 θεωρεί ως μέρισμα και τα κεφαλαιοποιούμενα κέρδη. Την ίδια λύση ακολουθεί και η διάταξη του άρθρου 131 του Ν 4261/2014 περί πιστωτικών ιδρυμάτων. Η θέση αυτή επιβάλλει κριτική, η οποία είναι δυνατό να εμπλουτισθεί από τις προβλέψεις αλλοδαπών φορολογικών νομοθεσιών.

Σε αρκετές χώρες ακολουθείται από τη φορολογική νομοθεσία η ίδια με την Ελλάδα πρακτική και τα διανεμόμενα κέρδη με μορφή μετοχών φορολογούνται, όπως τα μερίσματα, όπως συμβαίνει με την Γερμανία, τη Σουηδία, την Ολλανδία, τον Καναδά και την Αυστραλία 70. Σε άλλες χώρες, ωστόσο, δε συμβαίνει αυτό. Στις ΗΠΑ η διανομή μερισμάτων με μορφή μετοχών δε φορολογείται (άρθρο 305 I.R.C.), εκτός εάν ο μέτοχος διαθέτει δικαίωμα επιλογής καταβολής του μερίσματος σε χρήμα ή σε μετοχές, ή εάν μεταβάλλεται η μετοχική σύνθεση, οπότε επιβάλλεται ο φόρος που προβλέπεται για τα μερίσματα (άρθρο 301 I.R.C.) 71. Ίδια λύση ακολουθείται και από τη φορολογική νομοθεσία του Ηνωμένου Βασιλείου 72. Στη Γαλλία ο νόμος κάνει διάκριση: «εάν η διανομή αφορά κυριολεκτικά μέρισμα που καταβάλλεται με τη μορφή νέων μετοχών, η διανομή αυτή φορολογείται ως μέρισμα, ενώ, εάν απλώς κεφαλαιοποιούνται τα κέρδη, χωρίς να έχουν αναχθεί σε μέρισμα, και στη συνέχεια διανέμονται μετοχές στους μετόχους ή αυξάνεται η ονομαστική αξία των ήδη κατεχομένων, απαλλάσσεται από το φόρο» 73.

Η επιλογή ορισμένων και μάλιστα μεγάλων και προηγμένων χωρών να μην φορολογούν τη διανομή νέων μετοχών από κεφαλαιοποίηση κερδών προκαλεί προβληματισμό. Ναι, βέβαια, η έννοια του μερίσματος, κατά το εμπορικό δίκαιο, δεν προκύπτει ότι καταλαμβάνει μόνο καταβολές σε χρήμα, ωστόσο, στο πλαίσιο της αυτονομίας του φορολογικού δικαίου και υπό το πρίσμα της αρχής της φορολόγησης με βάση τη φοροδοτική ικανότητα, η λήψη από το μέτοχο μετοχών αντί χρήματος, ως διανομή κερδών, και με την προϋπόθεση ότι δε μεταβάλλεται η μετοχική σύνθεση, δεν καθιστά ισχυρότερο οικονομικά το μέτοχο, διότι οι μετοχές δεν του προσφέρουν μια οικονομική αξία άμεσα χρησιμοποιήσιμη, αφού η λήψη νέων μετοχών μόνο προσδοκία συμμετοχής στα κέρδη συνιστά και μάλιστα κατά την ίδια αναλογία. Αν προκύψουν κέρδη και διανεμηθούν ως μέρισμα, αυτά θα φορολογηθούν στο μέλλον ως μέρισμα. Αν πάλι ο μέτοχος μεταβιβάσει τις μετοχές, τότε θα υποβληθεί στο φόρο υπεραξίας μετοχών. Ενόψει της παγιωθείσας πλέον επιβολής φόρου υπεραξίας στις μετοχές, κατ' άρθρο 42 και 43 του νέου ΚΦΕ, δε δικαιολογείται ο φόρος εισοδήματος στην περίπτωση κεφαλαιοποίησης κερδών, αφού η οικονομική αξία που συνεπάγεται το κέρδος που καταγράφηκε, παραμένει στην εταιρεία και δε μεταβαίνει στο μέτοχο, ώστε να αυξάνει τη φοροδοτική του ικανότητα.

8. Επικαρπία μετοχής

Σύμφωνα με την αρχή της ελεύθερης μεταβίβασης των μετοχών και τις διατάξεις των άρθρων 1176 ΑΚ και 1178 επ. ΑΚ, είναι δυνατή η σύσταση επικαρπίας σε ανώνυμες ή ονομαστικές μετοχές αντίστοιχα. Για τη σύσταση επικαρπίας σε ανώνυμες μετοχές δεν απαιτείται ειδικός τύπος, ενώ για τις ονομαστικές απαιτείται έγγραφη συμφωνία. Ανεξάρτητα, όμως, από τον τύπο,

απαιτείται η σχετική εγγραφή στο βιβλίο μετόχων, η οποία δεν έχει συστατικό τύπο, νομιμοποιεί όμως τον επικαρπωτή έναντι της εταιρείας για την άσκηση των δικαιωμάτων του.

Συνέπεια της σύστασης της επικαρπίας είναι η περιέλευση στον επικαρπωτή των δικαιωμάτων και καρπών που ενσωματώνονται στη μετοχή. Έτσι, ο επικαρπωτής μετέχει με δικαίωμα ψήφου στη Γ.Σ. και το μέρισμα ως καρπός του πράγματος καταβάλλεται σε αυτόν. Αντίθετα με το μέρισμα γίνεται δεκτό ότι η διανομή εμφανών αποθεματικών, επειδή δεν αποτελούν καρπό, δε γίνεται προς τον επικαρπωτή αλλά τον ψιλό κύριο 74.

Από άποψη φορολογίας μερισμάτων πρέπει να επισημανθεί ότι ο επικαρπωτής αποκτά ίδιο δικαίωμα που πηγάζει από τη μετοχή στην οποία έχει ιδρυθεί εμπράγματο δικαίωμα και τον καθιστά δικαιούχο και φορέα της σχετικής αξίωσης 75. Το στοιχείο αυτό διαφοροποιεί τη φορολογική μεταχείριση του επικαρπωτή από τον εκδοχέα, ο οποίος δεν αποκτά πρωτογενώς άμεσο δικαίωμα που πηγάζει από τη μετοχική σχέση. Κατά συνέπεια, το μέρισμα αποτελεί απευθείας εισόδημα του επικαρπωτή, σύμφωνα με το άρθρο 2 Ν 2238/1994 και 3 Ν 4172/2013, και έτσι θα φορολογηθεί ως τέτοιο στο όνομα του επικαρπωτή 76. Τη θέση αυτή δέχεται και η νομολογία αναφορικά με επικαρπία μεριδίων ΕΠΕ και προφανώς η λύση αυτή ισχύει και για μετοχές ΑΕ 77.

Τα τυχόν διανεμόμενα εμφανή αποθεματικά από μη διανεμηθέντα κέρδη, όπως επισημάνθηκε, αποδίδονται στον ψιλό κύριο και κατά συνέπεια, σε αυτήν την περίπτωση, θα είναι αυτός που θα φορολογηθεί σύμφωνα με το άρθρο 54 Ν 2238/1994 ή 36 Ν 4172/2013.

Οι παραπάνω αναφερόμενες λύσεις ακολουθούνται και στη Γαλλία 78.

9. Μετοχές σε συλλογικό λογαριασμό

Η αποϋλοποίηση των μετοχών και η απόκτηση μετοχών από αλλοδαπούς μέσω τραπεζών, ΕΠΕΥ και άλλων επενδυτικών οχημάτων τα οποία μεσολαβούν μεταξύ του δικαιούχου των μετοχών και της εταιρείας, και μάλιστα συχνά σε μια μακριά σειρά διαμεσολαβήσεων, εγείρουν ζητήματα εμπορικού και ενοχικού δικαίου, ιδίως αντιπροσώπευσης.

Το ελληνικό εμπορικό δίκαιο, που υιοθετεί την αρχή του αδιαιρέτου της μετοχικής σχέσης, ορίζει, με το άρθρο 30β **ΚΝ 2190/1920** ([/journals/7/volumes/294/issues/1362/lemmas/4404714](#)), τη δυνατότητα άσκησης από μη μέτοχο δικαιωμάτων που απορρέουν από τη μετοχή, μόνο με ρητή και έγγραφη εξουσιοδότηση, καθώς και το ελεύθερα ανακλητό και χρονικά περιορισμένο της σχετικής εντολής. Αυτό έχει ως συνέπεια οι σχετικές εξουσίες, όπως δικαίωμα ψήφου, προτίμηση σε αύξηση κεφαλαίου, είσπραξη μερίσματος, να ασκούνται στο όνομα και για λογαριασμό του πραγματικού μετόχου και όχι σε αυτό του διαμεσολαβητή - αντιπροσώπου. Στο μετοχολόγιο της εταιρείας ή στο μητρώο άυλων τίτλων ο επενδυτής - τελικός δικαιούχος αναγνωρίζεται μέσω μιας αδιάλειπτης σειράς λογιστικών εγγραφών στα βιβλία των μεσολαβητών που μεσολαβούν στη φύλαξη των τίτλων, διαδικασία που είναι γνωστή ως «συλλογικοί λογαριασμοί», λογαριασμοί δηλαδή που τηρεί ένας διαμεσολαβητής, τράπεζα, ΕΠΕΥ κλπ., ο οποίος κατέχει μετοχές για λογαριασμό πελατών του 79.

Μέσα απ' αυτό το σύστημα ο τελικός δικαιούχος εισπράττει το μέρισμα το οποίο έχει διανεμηθεί στον αντιπρόσωπό του για λογαριασμό του πρώτου 80. Σε αυτή την περίπτωση είναι σαφές ότι, εφόσον δικαιούχος του μερίσματος, από τη σκοπιά του εμπορικού δικαίου, αλλά και αυτός στον οποίο, οικονομικά, καταλήγει τελικά το μέρισμα, είναι ο κύριος των μετοχών, το μέρισμα θα φορολογηθεί στο όνομα αυτού του μετόχου - τελικού δικαιούχου, αφού στο πρόσωπό του πληρούνται οι όροι των ορισμών του μερίσματος, σύμφωνα με το άρθρο 54 Ν 2238/1994 και 36 Ν 4172/2013.

Αυτή η θέση είναι σύμφωνη και με νομολογία του ΣτΕ, σύμφωνα με την οποία υποκείμενο του φόρου εισοδήματος από μερίσματα είναι ο πραγματικά δικαιούχος του μερίσματος, ακόμη και αν άλλος εμφανίζεται ως κομιστής, προφανώς σε περιπτώσεις ανώνυμων μετοχών 81 ή σε περίπτωση εικονικής μεταβίβασης μετοχών 82.

10. Συνιδιοκτησία μετοχών

Συμβαίνει συχνά οι μετοχές να περιέρχονται σε δύο ή περισσότερα άτομα, ιδίως μετά από κληρονομική διαδοχή ή γονική παροχή. Σε αυτή την περίπτωση ιδρύεται κοινωνία δικαιώματος και ειδικότερα συγκυριότητα, σύμφωνα με το άρθρο 785 επ., και 1113 επ. ΑΚ σε καθεμιά μετοχή εξ αδιαιρέτου 83. Η κατ' ιδανικά μέρη εξ αδιαιρέτου συγκυριότητα εκτείνεται σε όλα τα δικαιώματα και του καρπούς που ενσωματώνονται στη μετοχή. Συνεπώς, και στο μέρισμα δικαιούχος της σχετικής αξίωσης είναι κάθε συγκύριος, κατά την αναλογία της μερίδας του στη μετοχή 84.

Απ' αυτό ευχερώς προκύπτει ότι κάθε μέτοχος θα φορολογηθεί για το ποσοστό του μερίσματος που εισπράττει και που αναλογεί στο ιδανικό μερίδιο στη μετοχή του οποίου είναι συγκύριος.

1. Τότσης Χ., Ερμηνεία Φορολογίας Εισοδήματος, 2008, τόμ.Β' σελ. 39, Ρέππας Π., Μερίσματα, διανεμόμενα από α.ε. στους μετόχους αυτής και αντιμετώπιση αυτών από φορολογικής και λογιστικής πλευράς, Λογιστής, 2012, σελ. 298, Helminen M., The international tax law concept of dividend, Wolters Kluwer, 2010, σελ. 3, Devereux M., Griffith R., Klemm A., Can International Tax Competition Explain Corporate Income Tax Reforms?, In Access Publication from University College London, 2002, σελ. 2.

2. Φινokaλιώτης Κ., Φορολογικό Δίκαιο, 2014, Σάκκουλας, σελ.358.

3. ΣτΕ 324/02, ΔΕΕ 2003/572, Kahn Douglas, Kahn J., Perris T., Principles of corporate taxation, concise hornbook series, 2010, West, Thomson Reuters, σελ.13 επ., Block Ch. D, Corporate Taxation, Wolters Kluwer, Law & Business, 2010, σελ. 143., Pratt J., Kulsrud W., Corporate, Partnership, Estate and Gift Taxation, 2011, South-Western Cengage Learning, σελ.3-11

4. Ρόκας Ν., Εμπορικές εταιρείες, Νομ. Βιβλιοθ., 2012, σελ. 443 επ., Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας και Ε.Π.Ε., Σάκκουλας, 2009, σελ. 260, 261, Σωτηρόπουλος Γ., in Περάκη Ε., Το Δίκαιο της Α.Ε., 2010, σελ. 1822 επ., Ρέππας Π., Μερίσματα, διανεμόμενα από α.ε. στους μετόχους αυτής και αντιμετώπιση αυτών από φορολογικής και λογιστικής πλευράς, Λογιστής, 2012, σελ. 298.

5. Σύμφωνη και η διοικητική νομολογία, ΥπΟικ Εγκ. 129/1955 παρ. 34, Τότσης Χ., Ερμηνεία Φορολογίας Εισοδήματος, 2008, τόμ.Β΄ σελ.42.
6. Μπάρμπας Ν., Φορολογία Εισοδήματος, Σάκκουλας, 2011, σελ. 50, Σταματόπουλος Δ., Καραβοκύρης Α., Φορολογία Εισοδήματος, 2008, σελ. 370, Τότσης Χ., Ερμηνεία Φορολογίας Εισοδήματος, 2008, τόμ. Β΄ σελ.40, Αληφαντής Γ., Διανεμόμενα κέρδη ΑΕ & ΕΠΕ, 2008, σελ. 358.
7. Serlooten P., Droit fiscal des affaires, Dalloz, 2010, σελ..352.
8. Αυτή η άποψη επικρατεί στο αγγλικό Φορολογικό Δίκαιο, Morse G.&W. David, Davies: Principles of Tax Law, 2008, Thompson Sweet & Maxwell, σελ. 183.
9. Γρηγοράκος Θ., Διανομή προμερισμάτων προσωρινών μερισμάτων από τις ανώνυμες εταιρείες. Προϋποθέσεις, φορολογία και λογιστικός χειρισμός σύμφωνα με τα ισχύοντα μέχρι και το Ν 4110/2013, Λογιστής, 2013, σελ. 519.
10. Βλ. αναλυτικά ανωτέρω στο κεφάλαιο «Αναλυτική παρουσίαση συστημάτων φορολογίας μερισμάτων άλλων κρατών» στην ενότητα: «Ο ρεαλισμός των αλλοδαπών συστημάτων ως προς τη φορολόγηση των μερισμάτων» του πρώτου μέρους, και Σαββαΐδου Κ. - Πέρρου Κ., Η μεταφορά και ο συμψηφισμός ζημιών μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΔΦΝ 2008, σελ. 87.
11. Βλ. και Πολ. 1039/15, Σταματόπουλος Δ. & Καραβοκύρης Α., Φορολογία Εισοδήματος, 2014, www.forin.gr, σελ. 664 επ., Φινοκαλιώτης Κ., Φορολογικό Δίκαιο, 2014, Σάκκουλας, σελ.407.
12. Φινοκαλιώτης Κ., Φορολογικό Δίκαιο, 2014, Σάκκουλας, σελ. 407.
13. Ρόκας Ν., Εμπορικές Εταιρείες, Νομ. Βιβλιοθ., 2012, σελ. 425, Δρυλλεράκης Ι., in Περάκη Ε., Το Δίκαιο της Α.Ε., 2010, σελ.1771 επ.
14. Σημειώνεται ότι η αναπροσαρμογή της αξίας των ακινήτων (Ν 2065/1992) καταργήθηκε με το άρθρο 38 (παρ. 3 περ. β΄) του Ν 4308/2014 (ΕΛΠ) για περιόδους που αρχίζουν μετά την 31/12/2014. Τελευταία αναπροσαρμογή έγινε την 31/12/2012.
15. Le Cannu P., Dondero Br., Droit des sociitis, Montchrestien, 2012, σελ.776 επ.
16. ΣΤΕ 2437/07, 3712/06.
17. ΣΤΕ 1912/09 Ολ, 1467/10, Μαλιώτης Β., Η Συνταγματική αρχή της περιορισμένης αναδρομικότητας των φορολογικών διατάξεων Λογιστής 2010, σελ. 28, Μάλλιου Α., Και πάλι, για την ανεπίτρεπτη αναδρομική επιβολή φορολογικού βάρους. Η περίπτωση της επιβολής φόρου εισοδήματος αναδρομικά για αφορολόγητα αποθεματικά, με ευκαιρία την με αριθμό 1912/2009 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, ΔΦΝ 2009, σελ. 1615.
18. ΣΤΕ 518/13.
19. ΣΤΕ 3752/10, 325/06, 3691/97, ΔΕφΑΘ 693/09.

20. ΣΤΕ 119/67.
21. ΣΤΕ 1151-2/86, 1764/85, 448/84, 1170/80.
22. ΣΤΕ 3633/84, 5254/83.
23. Αληφαντής Γ., Ο συμψηφισμός λογιστικών ζημιών με φορολογηθέντα κέρδη προηγούμενων χρήσεων, Λογιστής, 1999, σελ. 487, του ιδίου, Η λογιστική του αρνητικού αποτελέσματος της α.ε., Λογιστής, 1998, σελ. 171, Λεβαντής Φ.Ε. - Γρηγοράκος Θ., Το Δίκαιο των Εμπορικών Εταιρειών, Ανώνυμες Εταιρείες, 3ος τόμ., έκδ.8η, σελ. 1341.
24. Πολ. 1134/13, πρβλ. και ΣΤΕ 3264/ 2004, 2065/1992, Πολ. 1061/09, 1073811/10979/B0012 /14.9.09 απόφ. ΥΠΟικ.
25. Block Cheryl D., Corporate Taxation, Wolters Kluwer, Law & Business, 2010, σελ. 147 επ.
26. Block Cheryl D., Corporate Taxation, Wolters Kluwer, Law & Business, 2010, σελ. 148.
27. Άρθ.159-2ο CGI, Cozian M. - Deboissy F., Prcis De Fiscaliti des Entreprises, 2010-2011, LexisNexis-Litec, 2010,2011, σελ.590, Serlooten P.,Droit Fiscal des Affaires, 2010, σελ.436, Dividendes Distributions, Les Guides de Gestion, Groupe Revue Fiduciaire, 2009, σελ.213 επ.
28. Pratt J., Kulsrud W., Corporate, Partnership, Estate and Gift Taxation, 2011, South-Western Cengage Learning, σελ.3-24 επ., Block C., Corporate Taxation, Wolters Kluwer, Law & Business, 2010, σελ. 237 επ., Ault H., Arnold B., Comparative Income Taxation, Wolters Kluwer, 2010, σελ.365.
29. Δρυλλεράκης Ι., in Περάκη Ε., Το Δίκαιο της Α.Ε., 2010, σελ.1781 επ.
30. Όπως προκύπτει ότι θα γίνει εκ της Πολ. 1007/14.
31. Βλ. και σχετική επισήμανση επί του άρθρου 72 της Επιστημονικής Επιτροπής της Βουλής.
32. Κόντος - Μάναλης Λ., Η Φορολογία των Επιχειρήσεων, Σάκκουλας, 2007, σελ. 405 επ.
33. Βλ. Πολ. 1061/6.5.09 παρ. 11.
34. Γρηγοράκος Θ., Φορολογία Εισοδήματος νομικών προσώπων άρθρων 2 § 4 και 101 §§1 και 2 του ΚΦΕ μετά τους Ν 3697/2008, 3842/2010 και 3943/2011, ΔΦΝ 2011, σελ. 1368.
35. Ρόκας Ν., Εμπορικές Εταιρείες, Νομ. Βιβλιοθ., 2012, σελ. 404, συνοδίου τ., in Αντωνόπουλος Β. - Μούζουλας Σπ., Ανώνυμες Εταιρείες, 2013, Σάκκουλας, τόμ.Ι, σελ.1035 επ., Μικρουλέα Α., in Περάκη Ε., Το Δίκαιο της Α.Ε., 2010, σελ. 838.
36. Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας και Ε.Π.Ε., Σάκκουλας, 2009, σελ.320.
37. Μικρουλέα Α., in Περάκη Ε., Το Δίκαιο της Α.Ε., 2010, σελ.843.
38. Αληφάντης Γ., Φορολογία μερισμάτων και λοιπών εισοδημάτων, Λογιστής 2009, σελ.494.
39. Hugh J. Ault, Brian J. Arnold, Comparative Income Taxation, Wolters Kluwer, 2010, σελ.372.

40. Hugh J. Ault, Brian J. Arnold, Comparative Income Taxation, Wolters Kluwer, 2010, σελ.371.
41. Bouvier M., Introduction au Droit Fiscal Général et à la Théorie de l'Impôt, L.G.D.J, 2010, σελ.353, Hugh J. Ault, Brian J. Arnold, Comparative Income Taxation, Wolters Kluwer, 2010, σελ. 371.
42. Kahn D., Kahn J., Perris Terrence, Principles of Corporate Taxation, Concise Hornbook Series, 2010, WEST, Thomson Reuters, σελ.39, Block C., Corporate Taxation, Wolters Kluwer, Law & Business, 2010, σελ. 211 επ., Pratt J., Kulsrud W., Corporate, Partnership, Estate and Gift Taxation, 2011, South-Western Cengage Learning, σελ. 4-1 επ. 4-6, Hugh J. Ault, Brian J. Arnold, Comparative Income Taxation, Wolters Kluwer, 2010, σελ. 369
43. Le Canu P. - Dondero B., Droit des sociétés, Montchrestien, 2012, σελ.726.
44. Ρόκας Ν., Εμπορικές Εταιρείες, Νομ. Βιβλιοθ., 2012, σελ. 400 επ., Αποστολόπουλος Χ. , in Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σπ., Ανώνυμες Εταιρείες, 2013, Σάκκουλας, τόμ.Ι, σελ.277 επ., Βερβεσός Ν., in Περάκης Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, 2010, σελ.136, Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας και Ε.Π.Ε., Σάκκουλας, 2009, σελ. 315 επ.
45. Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας και Ε.Π.Ε., Σάκκουλας, 2009, σελ. 316, Βερβεσός Ν., in Περάκης Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, 2010, σελ.137, Σωτηρόπουλος Γ., in Περάκης Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, 2002, σελ. 397 επ.
46. Κυριακάκης Κ., «Μετοχές κλάδου» ως κατηγορία προνομιούχων μετοχών, in Μαρίνος Μ.-Θ., Ζητήματα από το νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας, 2009, σελ. 64.
47. Βερβεσός Ν., in Περάκης Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, 2010, σελ.138.
48. Σωτηρόπουλος Γ., in Περάκης Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, 2002, σελ. 397 επ. και ιδίως σελ. 402 στην αναφορά του περί προνομίου απόληψης σταθερού μερίσματος.
49. Le Canu P. - Dondero B., Droit des sociétés, Montchrestien, 2012, σελ.731.
50. Κυριακάκης Κ., «Μετοχές κλάδου» ως κατηγορία προνομιούχων μετοχών, in Μαρίνος Μ. - Θ., Ζητήματα από το νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας, 2009, σελ. 82 επ.
51. Γεωργακόπουλος Λ., Το δίκαιο των εταιρειών, τόμ. Β΄, 1972, σελ. 521, 524, Κυριακάκης Κ., «Μετοχές κλάδου» ως κατηγορία προνομιούχων μετοχών, in Μαρίνος Μ.-Θ., Ζητήματα από το νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας, 2009, σελ.85.
52. ΣΤΕ 324/02, ΔΕΦΑΘ 723/04.
53. Βλ. και ΔΠΡΑΘ 4645/93 (πρβλ και ΣΤΕ 1814/94).
54. Σταματόπουλος Δ., Καραβοκύρης Α., Φορολογία Εισοδήματος, 2008, σελ.655, 663.
55. Le Canu P. - Dondero B., Droit des sociétés, Montchrestien, 2012, σελ.726.
56. Βερβεσός Ν., in Περάκης Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, Νομ. Βιβλιοθ.,

2010,σελ.140.

57. Βλ. και Πολ. 1134/13.

58. Block Ch., Corporate Taxation, Wolters Kluwer, Law & Business, 2010, σελ.44.

59. Block Ch., Corporate Taxation, Wolters Kluwer, Law & Business, 2010, σελ.44, 45, Kahn D., Kahn J., Perris T., Principles of Corporate Taxation, Concise Hornbook Series, 2010, West, Thomson Reuters, σελ.132.

60. Dividendes Distributions, Les Guides De Gestion, Groupe Revue Fiduciaire, 2009,σελ. 34.

61. Σωτηρόπουλος Γ., in Περάκη Ε., Το Δίκαιο της ΑΕ, 2010, σελ. 1812, Τριανταφυλλάκης Γ., in Περάκη Ε., Το Δίκαιο της ΑΕ, 2010, σελ. 637, 741 επ.

62. Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας και ΕΠΕ, Σάκκουλας, 2009, σελ.200 επ.

63. Πασσιάς Ι., Το Δίκαιο της ΑΕ, τ.Β΄, 1969, σελ. 918, Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας και ΕΠΕ, Σάκκουλας, 2009, σελ.204.

64. Για το Η.Β. βλ. Hanningan B., Company Law, Oxford Univ. Press, 2012, σελ.466, για τις ΗΠΑ, Gevurtz F., Corporation Law, WEST, 2010, σελ. 3, Hanningan B., Company Law, Oxford Univ. Press, 2012, σελ. 177 επ., για τη Γαλλία, Le Cannu P., Dondero Br., Droit des sociitis, Montchrestien, 2012, σελ.779, για τη Γερμανία, Cahn A., Donald D., Comparative Company Law, Cambridge University Press, 2010, σελ. 197.

65. Τριανταφυλλάκης Γ., in Περάκη Ε., Το Δίκαιο της ΑΕ, 2010, σελ. 741.

66. Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας και ΕΠΕ, Σάκκουλας, 2009, σελ.203.

67. Πολ. 1129/11.

68. Βλ. και Πολ. 1039/09.

69. Helminen M., The International Tax Law Concept of Dividend, Wolters Kluwer, 2010, σελ. 3.

70. Ault H., Arnold B., Comparative Income Taxation, Wolters Kluwer, 2010, σελ. 367, 368, 369.

71. Block C., Corporate Taxation, Wolters Kluwer, Law & Business, 2010, σελ. 237 επ., Pratt James, Kulsrud William, Corporate, Partnership, Estate and Gift Taxation, 2011, South-Western Cengage Learning, σελ.3-24 επ., Ault H., Arnold B., Comparative Income Taxation, Wolters Kluwer, 2010, σελ.365.

72. Ault H., Arnold B., Comparative Income Taxation, Wolters Kluwer, 2010, σελ. 368.

73. Dividendes Distributions, Les Guides de Gestion, Groupe Revue Fiduciaire, 2009, σελ. 56, 212 επ., Serlooten P., Droit Fiscal des Affaires, Dalloz, 2010, σελ..352, Ault H., Arnold B., Comparative Income Taxation, Wolters Kluwer, 2010, σελ. 368.

74. Βερβεσός Ν., in Περάκη Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, 2010, σελ. 444,

Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας και Ε.Π.Ε., Σάκκουλας, 2009, σελ. 305, Le Canu P. - Dondero B., Droit des societés, Montchrestien, 2012, σελ. 597, Dividendes Distributions, Les Guides de Gestion, Groupe Revue Fiduciaire, 2009, σελ.41.

75. Ρόκας Ν., Εμπορικές Εταιρείες, Νομ. Βιβλιοθ., 2012, σελ. 393 επ., Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας και ΕΠΕ, Σάκκουλας, 2009, σελ. 234, 305, Βερβεσός Ν., in Περάκη Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, 2010, σελ. 443 επ., Σωτηρόπουλος Γ., in Περάκη Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, 2010, σελ. 1808, Πασσιάς Ι., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, τόμ. Β΄, 1969, σελ. 928.

76. Τότσης Χ., Ερμηνεία Φορολογίας Εισοδήματος, 2008, τόμ.Β΄ σελ.228. Το ίδιο ισχύει, εξάλλου, mutatis mutandis, και για το εισόδημα από ακίνητο για το οποίο υπόχρεος σε φόρο είναι ο επικαρπωτής, (ΥΠΟΙΚΑ. 12232/1955, Τότσης Χ., Ερμηνεία Φορολογίας Εισοδήματος, 2008, τόμ.Α΄ σελ. 582 επ.).

77. ΣΤΕ 537/85.

78. Dividendes Distributions, Les Guides de Gestion, Groupe Revue Fiduciaire, 2009, σελ.41.

79. Κουλορίδας Α., in Περάκη Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, 2010, σελ. 1270 επ., Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας και ΕΠΕ, Σάκκουλας, 2009, σελ.300.

80. Κουλορίδας Α., in Περάκη Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, 2010, σελ.1276 επ.

81. ΣΤΕ 749/78, 888/76, 3084/67.

82. ΣΤΕ 272-4/80, 433/76, 3210/71, βλ. και Τότσης Χ., Ερμηνεία Φορολογίας Εισοδήματος, 2008, τόμ.Β΄ σελ. 41.

83. Βερβεσός Ν., in Περάκη Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, 2010, σελ.445.

84. Σωτηρόπουλος Γ., in Περάκη Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, 2010, σελ.1808.

Σχόλια / Παρατηρήσεις

Γράψτε εδώ τα σχόλια και τις παρατηρήσεις σας για το συγκεκριμένο άρθρο

Αποστολή